

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005190

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-09-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Поковба Дмитро Васильович

2. Dmytro Pokovba

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка

Дата захисту: 27-08-2026

Спеціальність за освітою: Менеджмент

Місце роботи здобувача: ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДПС У ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Код за ЄДРПОУ: 44131663

Місцезнаходження: вулиця Хрещатик, Черкаси, Черкаський р-н., 18002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15420

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06

Тема дисертації:

1. Роль податкової системи в адаптації економіки України до кризових умов у воєнний та післявоєнний періоди.
2. The Role of the Tax System in the Adaptation of Ukraine's Economy to Crisis Conditions during Wartime and Postwar Periods.

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено теоретико-методичному обґрунтуванню оцінювання адаптації податкової системи України в умовах воєнних і післявоєнних змін. Розроблено науково-методичні та практичні підходи до оцінювання її адаптаційної спроможності, визначення напрямів трансформації і підвищення ефективності. У першому розділі узагальнено наукові підходи до трактування податкової системи та її ролі в забезпеченні економічної стійкості держави. Уточнено поняття «податкова система» як багаторівневої сукупності податків, економічних відносин, інститутів і механізмів їх реалізації, що забезпечує формування бюджетних доходів, регулювання соціально-економічних процесів та адаптацію економіки до кризових викликів. Обґрунтовано виокремлення інституційно-поведінкової та адаптаційної компонент, що дає змогу

враховувати податкову культуру, довіру до держави, поведінку та здатність системи реагувати на зміни середовища. Доведено трансформацію податкової системи від переважно фіскальної моделі до адаптивного механізму антикризового регулювання та зміну ієрархії її функцій. Запропоновано інтеграційний підхід, що поєднує економетричні, економіко-математичні, поведінково-інституційні та нечітко-множинні методи. У другому розділі проаналізовано стан податкової системи України у 2018–2025 рр. Встановлено два етапи її розвитку: довоєнну стабілізацію та воєнну трансформацію. Після початку повномасштабної війни система набула ознак мобілізаційної моделі, орієнтованої на фінансування сектору безпеки й оборони та підтримання фінансової стійкості держави. Виявлено зростання ролі ПДФО, акцизного та єдиного податків, волатильності податку на прибуток і зменшення значення рентних платежів. Встановлено посилення централізаційних тенденцій у міжбюджетних відносинах, водночас місцеві бюджети зберегли адаптивність. Доведено, що попри економічні втрати податкова система зберегла здатність забезпечувати стабільні бюджетні надходження, однак характеризується високим навантаженням на працю, значною роллю непрямих податків, нестабільністю законодавства, складністю адміністрування та залежністю від зовнішнього фінансування. Уперше розроблено інтегральний підхід до оцінювання адаптаційної спроможності на основі індексного методу й нечіткої логіки. Сформовано субіндекси фіскальної результативності, гнучкості податкової політики, структурної стійкості податкової бази та інституційної спроможності. На основі дворівневої нечіткої моделі Мамдані виділено чотири етапи: докризову стабільність, пандемічний шок, воєнний шок із лаговою адаптацією та відновлення і стабілізацію. У третьому розділі обґрунтовано напрями модернізації податкової системи України з урахуванням досвіду ЄС та повоєнних реформ. Удосконалено підхід до підвищення її ефективності через систему імперативів: контроль податкових ризиків, спрощення адміністрування, бюджетну стійкість, стимулювання відновлення, соціальну справедливість та адаптацію міжнародного досвіду. Обґрунтовано перехід від мобілізаційної до відновлювально-стимулюючої моделі податкової політики. Визначено напрями реформи: диференціація ПДВ, оптимізація навантаження на працю, удосконалення акцизного оподаткування, модернізація оподаткування малого бізнесу, стимулювання виробництва із високою доданою вартістю та посилення місцевого оподаткування. Удосконалено динамічний економетричний інструментарій оцінювання податкових надходжень шляхом урахування лагових і воєнно-адаптаційних факторів. Встановлено, що ключовими чинниками надходжень є ВВП, ЄСВ, безробіття та оборонні видатки. Виявлено ефект воєнної фіскальної адаптації, пов'язаний із детінізацією, структурною перебудовою та активізацією окремих секторів. Підтверджено залежність типу кривої Лаффера та визначено оптимальний рівень податкового навантаження близько 29,5 % ВВП. Сценарне прогнозування засвідчило ризик поствоєнного скорочення надходжень у разі зменшення державного попиту, що зумовлює необхідність стимулювання інвестицій, розширення податкової бази та підтримки підприємництва.

2. The dissertation is devoted to the theoretical and methodological assessment of the adaptation of Ukraine's tax system under wartime and post-war transformations. Methodological and practical approaches to evaluating its adaptive capacity, determining transformation priorities, and improving efficiency have been developed. The first chapter generalizes scientific approaches to interpreting the tax system and its role in ensuring the economic resilience of the state. The "tax system" is defined as a multilevel set of taxes, economic relations, institutions, and mechanisms that ensure budget revenues, regulate socio-economic processes, and adapt the economy to crisis challenges. The expediency of distinguishing institutional-behavioral and adaptive components is substantiated, allowing consideration of tax culture, trust in the state, taxpayer behavior, and the system's ability to adapt to change. The transformation of the tax system from a predominantly fiscal model into an adaptive mechanism of anti-crisis regulation is demonstrated. An integrated approach combining econometric, economic-mathematical, behavioral-institutional, and fuzzy-set methods is proposed. The second chapter analyzes Ukraine's tax system in 2018–2025. Two stages are identified: pre-war stabilization and wartime transformation. After the outbreak of the full-scale war, the system acquired the features of a mobilization model focused on financing the security and defense sector and maintaining state financial stability. The growing role of personal income tax, excise tax, and the single tax, increased volatility of corporate income tax, and declining significance of rent payments are

identified. Centralization trends in intergovernmental fiscal relations intensified, while local budgets retained adaptability. Despite economic losses, the tax system preserved its ability to generate stable budget revenues, although it remains characterized by a high tax burden on labor, the dominance of indirect taxes, unstable legislation, complex administration, and dependence on external financing. For the first time, an integrated approach to assessing adaptive capacity based on the index method and fuzzy logic has been developed. Sub-indices of fiscal performance, tax policy flexibility, structural sustainability of the tax base, and institutional capacity are formed. Based on a two-level Mamdani fuzzy model, four stages are identified: pre-crisis stability, the pandemic shock, the wartime shock with lagged adaptation, and recovery and stabilization. The third chapter substantiates directions for modernizing Ukraine's tax system in view of EU experience and post-war reforms. The approach to improving efficiency is enhanced through tax risk control, simplification of administration, fiscal sustainability, stimulation of recovery, social justice, and adaptation of international experience. The transition from a mobilization to a recovery-oriented and stimulating tax policy model is substantiated. Priority reforms include VAT differentiation, optimization of the tax burden on labor, improvement of excise taxation, modernization of small business taxation, support for high value-added industries, and strengthening local taxation. The dynamic econometric toolkit for assessing tax revenues has been improved by incorporating lagged and wartime-adaptation factors. The key determinants of tax revenues are GDP, social security contributions, unemployment, and defense expenditures. The effect of wartime fiscal adaptation has been identified, associated with economic formalization, structural transformation, and increased activity in certain sectors. A Laffer-curve-type relationship is confirmed, with the optimal tax burden estimated at approximately 29.5% of GDP. Scenario forecasting indicates the risk of a post-war decline in revenues as government demand decreases, requiring measures to stimulate investment, expand the tax base, and support entrepreneurship.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Kalmykov O., Pokovba D., Derlytsia A., Petrenko O., Antonova O. Exploring the Impact of Martial Law on Prominent Economic Sectors: Manufacturing, Financial Services, and International Trade. Archives Des Sciences. Volume 74, Issue 4, 2024. DOI: <https://doi.org/10.62227/as/74410>.
- 2. Поковба Д., Прощаликіна А., Кирилюк Є., Руденко В. Особливості трансформації податкової системи України в умовах воєнного стану. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки». 2024. Том 28. No 1-2. С. 99-106. DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2024-1-2-99-106>
- 3. Поковба Д., Кирилюк І. Дослідження впливу податкової політики на економічний розвиток України в період воєнного стану. Актуальні питання економічних наук. 2026. No 21. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19489254>
- 4. Поковба Д. Розвиток системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників як інструмент адаптації економіки України до кризових умов війни. Національні інтереси України. 2026. No 4 (20). С. 17092-1803. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-4\(21\)-1792-1803](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-4(21)-1792-1803)
- 5. Поковба Д., Денисенко В. Інтегральне оцінювання адаптаційної спроможності податкової системи України в умовах війни та післявоєнного відновлення на основі нечіткої логіки. Економічна парадигма. 2026. No 4 (108). С.407-421. DOI: <https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-29>

- 6. Поковба Д. Трансформація податкової системи України в умовах воєнного стану: пріоритетні напрями та міжнародний досвід. Успіхи і досягнення у науці. 2026. No 5 (27). С.3264-3274. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5\(27\)-3264-3274](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5(27)-3264-3274)
- 7. Поковба Д. В., Опалько В. В. Вплив податків на економіку країни в умовах воєнного стану. The 14th International scientific and practical conference. Modern stages of scientific research development, December 27-30, 2022. Prague, Czech Republic. С. 106.
- 8. Поковба Д. В. Теоретичні основи дослідження сутності податкової системи. The VI International scientific and practical conference. Transforming science with modern technologies: issues and challenges. February 9, 2026. Lyon, France. С. 79-80.
- 9. Поковба Д. В. Аналіз податкової системи України та її ефективності в умовах воєнного стану. International Scientific and Practical Conference Science, Education, Technology and Society: An Interdisciplinary Approach to Addressing Contemporary Challenges. February 14, 2026. Seattle, USA. С. 21-25.
- 10. Поковба Д. В. Податкова система як інструмент економічної адаптації та відновлення держави. Міжнародна науково-практична конференція: Економіка, фінанси, облік та право в умовах глобалізації: сучасний стан, тенденції та перспективи. 24 лютого, 2026. Житомир, Україна. С. 47-48.
- 11. Поковба Д. В. Удосконалення податкової системи України в умовах воєнного стану. The XII International scientific and practical conference «The impact of scientific digital technologies and inventions on the future», March 23- 25, 2026. Prague, Czech Republic. С. 49-50.
- 12. Кирилюк Є. М., Поковба Д. В. Роль податкової політики в економічному розвитку країни. Економіка в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України: управлінські та правові аспекти: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. Черкаси. 2024. С. 99-101.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: економія матеріалів

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U113739

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кирилюк Ірина Миколаївна
2. Kyryliuk Iryna Mykhailivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 021225622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сарана Леся Анатоліївна
2. Sarana Lesia Anatoliivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський державний технологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 05390336

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, Черкаси, Черкаський р-н., 18006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Золковер Андрій Олександрович
2. Andrii O. Zolkover

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8176-1850

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет технологій та дизайну

Код за ЄДРПОУ: 02070890

Місцезнаходження: вул. Мала Шияновська, Київ, 01011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Білоус Світлана Петрівна
2. Svitlana P. Bilous

Кваліфікація: д. е. н., доцент, 08.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0303-7453

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лаврова-Манзенко Олена Олексіївна

2. Olena Lavrova-Manzenko

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3144-0709

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Гаряга Леся Олегівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Гаряга Леся Олегівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Білоус Світлана Петрівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна